

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

9 octombrie 2014 *

„Trimitere preliminară — Procedură preliminară de urgență — Cooperare judiciară în materie civilă — Competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești — Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 — Reținere ilicită — Reședința obișnuită a copilului”

În cauza C-376/14 PPU,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Supreme Court (Irlanda), prin decizia din 31 iulie 2014, primită de Curte la 7 august 2014, în procedura

C

împotriva

M,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Ilešić, președinte de cameră, domnul A. Ó Caoimh, doamna C. Toader și domnii E. Jarašiūnas (raportor) și C. G. Fernlund, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere cererea instanței de trimitere din 31 iulie 2014, primită de Curte la 7 august 2014, de judecare a trimiterii preliminare potrivit procedurii de urgență, conform articolului 107 din Regulamentul de procedură al Curții,

având în vedere decizia din 14 august 2014 a Camerei a treia de admitere a acestei cereri,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 22 septembrie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru C, de C. Walsh, solicitor, de R. Costello, BL, și de D. Browne, SC;
- pentru M, de C. Fitzgerald, SC, și de K. Kelly, BL;
- pentru guvernul francez, de F. Gloaguen și de F.-X. Bréchet, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: engleza.

— pentru Comisia Europeană, de L. Flynn și de M. Wilderspin, în calitate de agenți,
după ascultarea avocatului general,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183, denumit în continuare „regulamentul”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între C, pe de o parte, și M, pe de altă parte, cu privire la înapoierea în Franța a copilului minor al acestora, care se află în Irlanda cu mama sa.

Cadrul juridic

Convenția de la Haga din 1980

- 3 Articolul 1 din Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, încheiată la 25 octombrie 1980 la Haga (*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 1343, nr. 22514, denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1980”), prevede:

„Prezenta convenție are drept obiect:

- a) de a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant;
[...]

- 4 Articolul 3 din convenția menționată prevede:

„Deplasarea sau neînapoierea unui copil este considerată ilicită:

- a) când are loc prin violarea unui drept privind încredințarea, atribuit unei persoane, unei instituții sau oricărui alt organism acționând fie separat, fie împreună, prin legea statului în care copilul își avea reședința obișnuită, imediat înaintea deplasării sau neînapoierii sale, și
- b) dacă la vremea deplasării sau neînapoierii acest drept era exercitat în mod efectiv, acționându-se separat sau împreună, ori ar fi fost astfel exercitat dacă asemenea împrejurări nu ar fi survenit.

Dreptul privind încredințarea, vizat la litera a), poate rezulta, între altele, dintr-o atribuire de plin drept, dintr-o hotărâre judecătorească sau administrativă sau dintr-un acord în vigoare potrivit dreptului aceluși stat.”

- 5 Articolul 12 din aceeași convenție prevede:

„Când un copil a fost deplasat sau reținut ilicit în înțelesul articolului 3 și o perioadă de mai puțin de un an s-a scurs cu începere de la deplasare sau neînapoiere în momentul introducerii cererii înaintea autorității judiciare sau administrative a statului contractant unde se află copilul, autoritatea sesizată dispune înapoierea sa imediată.

[...]"

- 6 Articolul 19 din Convenția de la Haga din 1980 are următorul cuprins:

„O hotărâre asupra înapoierii copilului, pronunțată în cadrul convenției, nu afectează fondul dreptului privind încredințarea.”

Dreptul Uniunii

- 7 Considerentul (12) al regulamentului prevede:

„Temeiurile de competență stabilite prin prezentul regulament în materia răspunderii părintești sunt concepute în funcție de interesul superior al copilului și, în special, de criteriul proximității. [...]"

- 8 Potrivit articolului 2 din regulament:

„În sensul prezentului regulament:

[...]

7. «răspundere părintească» înseamnă ansamblul drepturilor și obligațiilor conferite unei persoane fizice sau unei persoane juridice în temeiul unei hotărâri judecătorești, al unui act cu putere de lege sau al unui acord în vigoare privind persoana sau bunurile unui copil. Aceasta cuprinde în special încredințarea și dreptul de vizită;
8. «titular al răspunderii părintești» înseamnă orice persoană care exercită răspunderea părintească față de un copil;
9. «încredințare» înseamnă drepturile și obligațiile privind îngrijirea persoanei unui copil, în special dreptul de a decide asupra locului său de reședință;

[...]

11. «deplasare sau reținere ilicită a unui copil» înseamnă deplasarea sau reținerea unui copil în cazul în care:

- (a) a avut loc o încălcare adusă încredințării dobândite printr-o hotărâre judecătorească, printr-un act cu putere de lege sau printr-un acord în vigoare în temeiul legislației statului membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale

și

- (b) sub rezerva ca încredințarea să fi fost exercitată efectiv, singur sau împreună, în momentul deplasării sau reținerii sau ar fi fost exercitată dacă nu ar fi survenit aceste evenimente. Încredințarea se consideră ca fiind exercitată împreună atunci când unul dintre titularii răspunderii părintești nu poate, în temeiul unei hotărâri judecătorești sau ca efect al legii, să decidă asupra locului de reședință a copilului fără consimțământul celuilalt titular al răspunderii părintești.”

9 Capitolul II din regulament cuprinde norme referitoare la competență și conține, în secțiunea 1, care cuprinde articolele 3-7, normele de competență în materie de divorț, de separare de drept și de anulare a căsătoriei, în secțiunea 2, care cuprinde articolele 8-15, pe cele în materie de răspundere părintească și, în secțiunea 3, care cuprinde articolele 16-20, dispoziții comune.

10 Articolul 8 din regulament, intitulat „Competență de fond”, prevede:

„(1) Instanțele judecătorești dintr-un stat membru sunt competente în materia răspunderii părintești privind un copil care are reședința obișnuită în acest stat membru la momentul la care instanța este sesizată.

(2) Alineatul (1) se aplică sub rezerva dispozițiilor articolelor 9, 10 și 12.”

11 Articolul 9 din regulament, intitulat „Menținerea competenței fostei reședințe obișnuite a copilului”, prevede la alineatul (1):

„În cazul în care copilul se mută în mod legal dintr-un stat membru în altul și dobândește o nouă reședință obișnuită, instanțele judecătorești din statul membru al fostei reședințe obișnuite a copilului își păstrează competența, prin derogare de la articolul 8, pe o perioadă de trei luni de la mutare, pentru modificarea unei hotărâri privind dreptul de vizită pronunțate în acest stat membru înainte de mutarea copilului, în cazul în care titularul dreptului de vizită în temeiul hotărârii privind dreptul de vizită continuă să locuiască în mod obișnuit în statul membru al fostei reședințe obișnuite a copilului.”

12 Articolul 10 din regulament, intitulat „Competența judecătorească în cazuri de răpire a copilului”, prevede că, în caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil, instanțele judecătorești din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sale sau a reținerii sale ilicite rămân competente, cu excepția situației în care sunt îndeplinite anumite condiții pe care le enunță.

13 Articolul 11 din regulament, intitulat „Înapoierea copilului”, prevede la alineatul (1):

„În cazul în care o persoană, instituție sau orice alt organism căruia/căreia i s-a încredințat copilul solicită autorităților competente dintr-un stat membru să pronunțe o hotărâre judecătorească pe baza Convenției de la Haga [din 1980] în vederea obținerii înapoierii copilului care a fost deplasat sau reținut ilicit într-un alt stat membru decât statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înainte de deplasarea sau de reținerea sa ilicită, se aplică alineatele (2)-(8).”

14 Potrivit articolului 12 din regulament, intitulat „Prorogare de competență”:

„(1) Instanțele judecătorești din statul membru care exercită competența în temeiul articolului 3 cu privire la o cerere de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei sunt competente în orice chestiune privind răspunderea părintească în legătură cu această cerere atunci când

(a) cel puțin unul dintre soți exercită răspunderea părintească față de copil

și

(b) competența instanțelor a fost acceptată expres sau în orice alt mod neechivoc de către soți și de către titularii răspunderii părintești, la data sesizării instanței judecătorești, iar aceasta este în interesul superior al copilului.

(2) Competența acordată la alineatul (1) încetează de îndată ce

(a) hotărârea de admitere sau de respingere a cererii de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei dobândește autoritate de lucru judecat;

(b) în cazul în care o procedură privind răspunderea părintească este pe rolul unei instanțe la data prevăzută la litera (a), de îndată ce hotărârea privind răspunderea părintească dobândește autoritate de lucru judecat;

(c) în cazurile prevăzute la literele (a) și (b), de îndată ce procedura a încetat dintr-un alt motiv.

(3) Instanțele judecătorești dintr-un stat membru sunt competente, de asemenea, în materie de răspundere părintească în alte proceduri decât cele menționate la alineatul (1) atunci când

(a) copilul are o legătură strânsă cu acest stat membru, în special datorită faptului că unul dintre titularii răspunderii părintești își are reședința obișnuită aici sau copilul este resortisant al acestui stat membru

și

(b) competența instanțelor a fost acceptată în mod expres sau în orice alt mod neechivoc de către toate părțile la procedură la data sesizării instanței, iar competența este în interesul superior al copilului.

[...]”

15 Articolul 19 din regulament, intitulat „Litispendență și acțiuni conexe”, prevede:

„(1) În cazul în care se introduc cereri de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei între aceleași părți în fața unor instanțe judecătorești din state membre diferite, instanța sesizată în al doilea rând suspendă din oficiu procedura până când se stabilește competența primei instanțe sesizate.

(2) În cazul în care acțiuni referitoare la răspunderea părintească privind un copil, având același obiect și aceeași cauză, se introduc în fața instanțelor judecătorești din state membre diferite, instanța sesizată în al doilea rând suspendă din oficiu procedura până când se stabilește competența primei instanțe sesizate.

[...]”

16 Capitolul III din regulament cuprinde normele referitoare la recunoașterea hotărârilor judecătorești pronunțate într-un stat membru în celelalte state membre și executarea acestor hotărâri. Articolul 24 din regulament, intitulat „Interzicerea controlului competenței instanței judecătorești de origine”, care figurează în secțiunea 1, privind recunoașterea, din capitolul menționat, prevede:

„Competența instanței judecătorești din statul membru de origine nu poate fi controlată. Criteriul ordinii publice menționat la articolul 22 litera (a) și la articolul 23 litera (a) nu se poate aplica normelor de competență menționate la articolele 3-14.”

17 Articolul 28 din regulament, care figurează în secțiunea 2 din capitolul III, privind cererea de încuviințare a executării, prevede la alineatul (1):

„Hotărârile judecătorești pronunțate într-un stat membru cu privire la exercitarea răspunderii părintești față de un copil, care sunt executorii în acel stat și care au fost notificate sau comunicate, se execută într-un alt stat membru după ce s-a încuviințat executarea la cererea oricărei părți interesate.”

Dreptul irlandez

- 18 Din decizia de trimitere reiese că Legea din 1991 privind răpirile de copii și executarea hotărârilor în materie de încredințare (Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991), în versiunea aplicabilă faptelor din cauza principală (denumită în continuare „Legea din 1991 privind răpirile de copii și executarea hotărârilor în materie de încredințare”), transpune în dreptul irlandez Convenția de la Haga din 1980. Această lege a fost modificată prin Regulamentul din 2005 privind Comunitățile Europene (hotărâri judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești) [European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005] pentru a se ține seama de regulamentul în cauzele aflate sub incidența Convenției de la Haga din 1980 care implică state membre.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 19 C, de cetățenie franceză, și M, de cetățenie britanică, s-au căsătorit în Franța la 24 mai 2008. Din uniunea lor s-a născut, tot în Franța, la 14 iulie 2008, copilul acestora. Întrucât relațiile dintre părinți s-au deteriorat rapid, M a introdus o cerere de divorț la 17 noiembrie 2008. Ca urmare, numeroase proceduri privind copilul au fost angajate de către tată și de către mamă în Franța, atât anterior, cât și ulterior hotărârii de divorț și sesizării High Court (Irlanda) de către tată cu o cerere de înapoiere a copilului în Franța. Numai hotărârea de divorț, precum și faptele și procedurile ulterioare sunt pertinente pentru a răspunde la întrebările adresate de instanța de trimitere.

Hotărârea de divorț, faptele și procedurile judiciare subsecvente

- 20 Divorțul din vina comună a soților a fost pronunțat de tribunal de grande instance d'Angoulême (Tribunalul de Mare Instanță Angoulême) (Franța) prin hotărârea din 2 aprilie 2012 (denumită în continuare „hotărârea din 2 aprilie 2012”). Această instanță a stabilit ca divorțul să își producă efectele între soți de la 7 aprilie 2009, a dispus ca autoritatea părintească asupra copilului să fie exercitată în comun de cei doi părinți, a stabilit reședința obișnuită a copilului la mamă începând de la 7 iulie 2012 și a reglementat dreptul de vizită și de găzduire în favoarea tatălui în caz de dezacord între părți, prevăzând modalități diferite după cum mama își stabilește reședința în Franța sau părăsește teritoriul francez pentru a trăi în Irlanda. În hotărâre se precizează că mama este autorizată să „își stabilească reședința în Irlanda” și se amintește, în cuprinsul dispozitivului său, că aceasta este „executorie de drept cu titlu provizoriu în ceea ce privește dispozițiile referitoare la copil”.
- 21 La 23 aprilie 2012, C a formulat apel împotriva acestei hotărâri, pe care l-a limitat la măsurile referitoare la copil și la obligarea sa de a-i plăti o anumită sumă lui M cu titlu de avans din partea sa din comunitate. La 5 iulie 2012, prim-președintele cour d'appel de Bordeaux (Curtea de Apel Bordeaux) (Franța) a respins cererea lui C de suspendare a executării provizorii a hotărârii menționate.
- 22 La 12 iulie 2012, M a plecat în Irlanda cu copilul, unde cei doi locuiesc în prezent. Potrivit deciziei de trimitere, M nu s-a conformat dispozițiilor din hotărârea din 2 aprilie 2012 referitoare la dreptul de vizită și de găzduire al tatălui.
- 23 Prin hotărârea din 5 martie 2013, cour d'appel de Bordeaux a infirmat hotărârea din 2 aprilie 2012 în ceea ce privește dispozițiile referitoare la reședința copilului, la dreptul de vizită și de găzduire și la plata avansului din partea din comunitate. Instanța a stabilit reședința copilului la domiciliul tatălui și a prevăzut un drept de vizită și de găzduire în favoarea mamei.

- 24 La 31 martie 2013, invocând printre altele faptul că M refuză să înapoieze copilul, C a sesizat judecătorul pentru cauze de dreptul familiei din cadrul tribunal de grande instance de Niort (Tribunalul de Mare Instanță Niort) (Franța) cu o cerere prin care solicita ca autoritatea părintească să îi fie atribuită exclusiv, ca înapoierea copilului la domiciliul său să fie dispusă sub sancțiunea plății de penalități cu titlu cominatoriu și ca scoaterea acestuia de pe teritoriul francez fără autorizarea tatălui să fie interzisă. La 10 iulie 2013, judecătorul pentru cauze de dreptul familiei din cadrul tribunal de grande instance de Niort a admis cererile lui C.
- 25 La 18 decembrie 2013, C a solicitat High Court, în temeiul articolului 28 din regulament, să încuviințeze executarea hotărârii din 5 martie 2013 a cour d'appel de Bordeaux. Această cerere a fost admisă, însă M, care la 7 ianuarie 2014 a formulat recurs împotriva hotărârii menționate, în prezent pendinte în fața Cour de cassation (Curtea de Casație) (Franța), a solicitat High Court la 9 mai 2014 suspendarea procedurii de executare.

Hotărârea High Court și decizia de trimitere

- 26 La 29 mai 2013, C a sesizat High Court solicitând să se dispună, în temeiul articolului 12 din Convenția de la Haga din 1980, al articolelor 10 și 11 din regulament și al Legii din 1991 privind răpirile de copii și executarea hotărârilor în materie de încredințare, înapoierea copilului în Franța și declararea faptului că mama l-a reținut ilicit pe acesta în Irlanda.
- 27 Prin hotărârea din 13 august 2013, High Court a respins aceste cereri, arătând, în esență, că deplasarea copilului în Irlanda a fost licită întrucât a intervenit în temeiul unei hotărâri a unei instanțe franceze care o autoriza, că cererea de suspendare a executării provizorii a hotărârii din 2 aprilie 2012 fusese respinsă, că această hotărâre era definitivă, întrucât nu constituia nici o decizie privind măsuri provizorii, nici o decizie temporară sau provizorie și că ea nu fusese nici modificată, nici infirmată în apel în termenul de trei luni prevăzut la articolul 9 din regulament. High Court a concluzionat că reședința obișnuită a copilului nu devenise condițională ca urmare a apelului formulat de C împotriva hotărârii menționate și că soluția în litigiul cu care era sesizată depindea în esență de o apreciere de ordin factual, întrucât nimic din noțiunea „reședință obișnuită” nu se opunea ca aceasta să fie modificată, iar regulamentul prevedea de altfel situația în care o astfel de schimbare intervine anterior transferului de competență. Având în vedere elementele de fapt, High Court a apreciat că în speță copilul avea reședința obișnuită în Irlanda din momentul în care mama sa îl adusese în acest stat membru cu intenția de a se stabili acolo.
- 28 C a formulat apel împotriva acestei hotărâri la 10 octombrie 2013, invocând printre altele argumentul că faptul că deplasarea copilului în Irlanda era licită nu înseamnă că reședința obișnuită a acestuia s-a schimbat, că o deplasare licită nu exclude o reținere ilicită, că hotărârea din 2 aprilie 2012 era cu executare provizorie și, prin urmare, temporară cât timp apelul formulat împotriva ei era încă pendinte, că mama nu arătase în fața instanțelor franceze că avea intenția de a se ocupa de creșterea copilului în Irlanda, că aceasta nu a contestat niciodată competența instanțelor franceze, nici nu a arătat că reședința obișnuită a copilului se schimbese, că intenția clară a acestor instanțe este aceea de a rămâne competente în privința încredințării, că instanțele irlandeze sunt ținute de deciziile instanțelor franceze, care sunt primele sesizate și rămân competente în ceea ce privește încredințarea, și, în sfârșit, că High Court a interpretat eronat articolul 9 din regulament.
- 29 În răspuns, M invocă printre altele faptul că reședința obișnuită a copilului trebuie examinată din perspectiva faptelor și că, în speță, aceasta s-a schimbat după deplasarea sa în Irlanda în conformitate cu hotărârea din 2 aprilie 2012, care îi permitea să decidă singură locul reședinței copilului, astfel că nu a existat nicio încălcare a drepturilor privind încredințarea. Nici natura acestei hotărâri, nici apelul formulat împotriva ei nu împiedică, în opinia lui M, o astfel de schimbare a reședinței în fapt. M se referă, în ceea ce privește noțiunea de reședință obișnuită, la Hotărârile Curții A (C-523/07, EU:C:2009:225) și Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829).

- 30 Instanța de trimitere precizează că litigiul principal ridică probleme de interpretare a articolelor 2, 12, 19 și 24 din regulament. Aceasta arată că instanțele franceze au fost primele sesizate în sensul regulamentului, că cei doi părinți au acceptat competența acestora într-un mod neechivoc la momentul sesizării lor și că instanțele respective afirmă că au rămas competente în ceea ce privește răspunderea părintească, în pofida prezenței copilului în Irlanda. Dacă aceasta este situația, în opinia instanței de trimitere, mama a reținut ilicit copilul începând de la prima încălcare a dreptului de vizită și de găzduire stabilit prin hotărârea din 2 aprilie 2012. În consecință, instanța respectivă se întreabă dacă această competență a încetat sau nu a încetat în temeiul dispozițiilor articolului 12 alineatul (2) litera (b) sau ale articolului 12 alineatul (3) literele (a) și (b) din regulament. În opinia acestei instanțe, articolul 19 alineatul (2) din regulament este aplicabil.
- 31 Instanța de trimitere arată de asemenea, referindu-se la Hotărârile A (EU:C:2009:225) și Mercredi (EU:C:2010:829), că noțiunea de reședință obișnuită, care nu a fost definită în regulament, este întotdeauna o chestiune de fapt și că trebuie să fie luate în considerare în special condițiile și motivele sejurului pe teritoriul statului membru în cauză. Ar trebui, așadar, să fie tranșată problema dacă instanțele franceze au rămas sesizate sau dacă mama și copilul erau autorizați, din perspectiva dreptului Uniunii, să își stabilească reședința obișnuită în Irlanda.
- 32 În aceste condiții, Supreme Court a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Existența în Franța a unor proceduri privind încredințarea copilului împiedică, în împrejurările cauzei de față, stabilirea reședinței obișnuite a acestuia în Irlanda?
- 2) Tatăl rămâne titularul dreptului privind încredințarea sau instanțele franceze rămân competente în ceea ce privește încredințarea copilului, astfel încât reținerea acestuia în Irlanda să dobândească un caracter ilicit?
- 3) Instanțele irlandeze au dreptul să examineze problema reședinței obișnuite a copilului în împrejurările în care acesta locuiește în Irlanda din luna iulie 2012, moment la care deplasarea sa în Irlanda nu încălca reglementarea franceză?”

Cu privire la procedura de urgență

- 33 Supreme Court a solicitat ca trimiterea preliminară să fie judecată potrivit procedurii preliminare de urgență prevăzute la articolul 107 din Regulamentul de procedură al Curții pentru motivul că considerentul (17) al regulamentului prevede că, în caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil, înapoierea sa ar trebui obținută fără întârziere.
- 34 În această privință, trebuie constatat, în primul rând, că trimiterea preliminară privește interpretarea regulamentului, care a fost adoptat în special în temeiul articolului 61 litera (c) CE, în prezent articolul 67 TFUE, care figurează în titlul V din partea a treia din Tratatul FUE, privind spațiul de libertate, securitate și justiție, astfel încât această trimitere intră în domeniul de aplicare al procedurii preliminare de urgență definite la articolul 107 din Regulamentul de procedură.
- 35 În al doilea rând, din decizia de trimitere reiese că, deși autoritatea părintească asupra copilului a fost atribuită ambilor părinți prin hotărârea din 2 aprilie 2012, tatălui i-a fost acordat un drept de vizită și de găzduire prin această hotărâre, iar prin hotărârea cour d'appel de Bordeaux din 5 martie 2013, prin care este infirmată în parte hotărârea respectivă, s-a stabilit reședința copilului la domiciliul tatălui, acesta din urmă este privat de un contact regulat cu copilul său, în vârstă de șase ani în prezent, din momentul deplasării acestuia în Irlanda la 12 iulie 2012. Întrucât trimiterea preliminară intervine în cadrul unui litigiu având ca obiect o cerere de înapoiere a copilului în Franța formulată de tată, iar

răspunsurile la întrebările adresate sunt determinante pentru soluționarea acestui litigiu, o rezolvare tardivă a acestuia ar putea să compromită restabilirea relațiilor dintre copil și tată și, în cazul înapoierii în Franța, integrarea copilului în noul său mediu familial și social.

- 36 În aceste condiții, Camera a treia a Curții a hotărât, la propunerea judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, să admită cererea instanței de trimitere de judecare a cererii de decizie preliminară potrivit procedurii de urgență.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la dispozițiile pertinente ale regulamentului

- 37 Trebuie remarcat, în primul rând, că nu există niciun conflict sau risc de conflict de competență între instanțele franceze și cele irlandeze în litigiul principal, astfel încât dispozițiile articolelor 12 și 19 din regulament, despre care face vorbire instanța de trimitere, nu sunt pertinente pentru soluționarea acestui litigiu.
- 38 Astfel, pe de o parte, nu se contestă că reședința obișnuită a copilului era în Franța la momentul la care au fost sesizate tribunal de grande instance d'Angoulême și cour d'appel de Bordeaux, astfel încât, conform articolului 8 din regulament, aceste instanțe erau competente să se pronunțe cu privire la răspunderea părintească.
- 39 Pe de altă parte, trebuie constatat că High Court a fost sesizată, la 29 mai 2013, cu o cerere de înapoiere a copilului în Franța, în temeiul articolului 12 din Convenția de la Haga din 1980, al articolelor 10 și 11 din regulament și al Legii din 1991 privind răpirile de copii și executarea hotărârilor în materie de încredințare.
- 40 O astfel de acțiune, care are ca obiect înapoierea în statul membru de origine a copilului care a fost deplasat sau reținut ilicit într-un alt stat membru, nu privește fondul răspunderii părintești și, prin urmare, nu are același obiect, nici aceeași cauză ca o acțiune prin care se urmărește pronunțarea asupra acestuia (a se vedea Hotărârea Purucker, C-296/10, EU:C:2010:665, punctul 68). În plus, potrivit articolului 19 din Convenția de la Haga din 1980, hotărârea asupra înapoierii copilului, pronunțată în cadrul convenției respective, nu afectează fondul dreptului privind încredințarea. În consecință, nu poate exista litispendență între astfel de acțiuni.
- 41 Este necesar să se adauge că nici articolul 10 din regulament nu se aplică în cauza principală, care nu privește fondul răspunderii părintești.
- 42 Trebuie să se constate, în al doilea rând, că nu sunt pertinente pentru soluționarea litigiului principal nici dispozițiile articolului 9 din regulament, la care se referă High Court în hotărârea din 13 august 2013 și care privesc menținerea pentru o anumită perioadă a competenței instanțelor din statul membru al fostei reședințe obișnuite a copilului în ceea ce privește dreptul de vizită, nici cele ale articolului 24 din regulament, la care face referire instanța de trimitere, care fac parte, în cadrul capitolului III din regulament, din secțiunea 1 privind recunoașterea hotărârilor judecătorești pronunțate într-un stat membru. Astfel, după cum rezultă din constatările care precedă, litigiul principal nu ridică o problemă de competență de a se pronunța cu privire la un drept de vizită, nici o problemă de recunoaștere a unei hotărâri judecătorești a unei instanțe franceze în Irlanda.
- 43 Este necesar să se arate, în al treilea rând, că sunt în schimb pertinente articolul 2 punctul 11 din regulament, care definește noțiunea „deplasare sau reținere ilicită a unui copil”, precum și articolul 11 din regulament, care completează dispozițiile Convenției de la Haga din 1980 și se aplică în cazul în

care, precum în cauza principală, o instanță din Uniunea Europeană este sesizată, în temeiul acestei convenții, cu o cerere de înapoiere într-un stat membru a unui copil care a fost deplasat sau reținut ilicit într-un alt stat membru.

Cu privire la prima și la a treia întrebare preliminară

- 44 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că, în cauza principală, copilul a fost deplasat din Franța în Irlanda în mod licit, în urma hotărârii din 2 aprilie 2012 prin care s-a stabilit reședința obișnuită a copilului la domiciliul mamei și prin care aceasta din urmă a fost autorizată să „își stabilească reședința în Irlanda”. Astfel cum a arătat guvernul francez în răspunsul la cererea de precizări adresată de Curte și în ședință, această hotărâre nu dobândise autoritate de lucru judecat, întrucât era supusă apelului, însă dispozițiile sale cu privire la copil erau executorii cu titlu provizoriu. Această hotărâre, care a fost atacată cu apel anterior deplasării copilului, a fost infirmată, la aproape opt luni după deplasarea copilului în Irlanda, prin hotărârea cour d'appel de Bordeaux din 5 martie 2013, prin care s-a stabilit reședința copilului la domiciliul tatălui său, care locuiește în Franța. Potrivit precizărilor guvernului francez, această hotărâre, împotriva căreia M a formulat recurs, este executorie și are autoritate de lucru judecat, recursul neavând efect suspensiv în dreptul francez.
- 45 În consecință, având în vedere considerațiile expuse la punctele 37-43 din prezenta hotărâre, este necesar să se considere că, prin intermediul primei și al celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 2 punctul 11 și articolul 11 din regulament trebuie interpretate în sensul că, în situația în care deplasarea copilului a avut loc în conformitate cu o hotărâre judecătorească executorie provizoriu care a fost ulterior infirmată printr-o hotărâre judecătorească prin care s-a stabilit reședința copilului la domiciliul părintelui care locuiește în statul membru de origine, instanța din statul membru în care a fost deplasat copilul, sesizată cu o cerere de înapoiere a copilului, trebuie să verifice, procedând la o evaluare a ansamblului împrejurărilor specifice ale cauzei, dacă copilul avea încă reședința obișnuită în statul membru de origine imediat înainte de pretinsa reținere ilicită.
- 46 În această privință, trebuie arătat că, potrivit definiției deplasării sau a reținerii ilicite date la articolul 2 punctul 11 din regulament în termeni foarte asemănători cu cei ai articolului 3 din Convenția de la Haga din 1980, pentru a fi considerate ilicite în sensul regulamentului, deplasarea sau reținerea trebuie să fi avut loc cu încălcarea adusă încredințării dobândite printr-o hotărâre judecătorească, printr-un act cu putere de lege sau printr-un acord în vigoare în temeiul legislației statului membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale.
- 47 Reiese din această definiție că existența unei deplasări sau a unei rețineri ilicite în sensul articolului 2 punctul 11 din regulament presupune că copilul avea reședința obișnuită în statul membru de origine imediat înainte de deplasarea sau de reținerea sa ilicită și rezultă din încălcarea adusă încredințării atribuite în temeiul dreptului acestui stat membru.
- 48 În ceea ce privește articolul 11 alineatul (1) din regulament, el prevede că alineatele (2)-(8) ale acestui articol se aplică în cazul în care titularul încredințării solicită autorităților competente dintr-un stat membru să pronunțe o hotărâre judecătorească pe baza Convenției de la Haga din 1980 în vederea obținerii înapoierii copilului care a fost deplasat sau reținut ilicit „într-un alt stat membru decât statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înainte de deplasarea sau de reținerea sa ilicită”. Rezultă că nu aceasta este situația în cazul în care copilul nu avea reședința obișnuită în statul membru de origine imediat înainte de deplasarea sau de reținerea sa.
- 49 Reiese, în consecință, atât din articolul 2 punctul 11, cât și din articolul 11 alineatul (1) din regulament că acest din urmă articol nu își poate găsi aplicarea în scopul admiterii cererii de înapoiere decât atunci când copilul avea, imediat înainte de pretinsa reținere ilicită, reședința obișnuită în statul membru de origine.

- 50 În ceea ce privește noțiunea „reședință obișnuită”, Curtea a constatat deja, interpretând articolul 8 din regulament în Hotărârea A (EU:C:2009:225) și articolele 8 și 10 din regulament în Hotărârea Mercredi (EU:C:2010:829), că regulamentul nu cuprinde nicio definiție a noțiunii respective și a considerat că sensul și sfera de aplicare ale acesteia trebuie determinate în special conform obiectivului care reiese din considerentul (12) al regulamentului, potrivit căruia temeiurile de competență pe care le stabilește sunt concepute în funcție de interesul superior al copilului și în special de criteriul proximității (Hotărârea A, EU:C:2009:225, punctele 31 și 35, precum și Hotărârea Mercredi, EU:C:2010:829, punctele 44 și 46).
- 51 În aceste hotărâri, Curtea a mai statuat că reședința obișnuită a copilului trebuie stabilită de instanța națională ținând cont de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte (Hotărârea A, EU:C:2009:225, punctele 37 și 44, precum și Hotărârea Mercredi, EU:C:2010:829, punctele 47 și 56). În această privință, Curtea a considerat că, în afară de prezența fizică a copilului într-un stat membru, trebuie să fie reținuți și alți factori de natură să demonstreze că această prezență nu are deloc un caracter temporar sau ocazional și că reședința copilului corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial (Hotărârea A, EU:C:2009:225, punctele 38 și 44, precum și Hotărârea Mercredi, EU:C:2010:829, punctele 47, 49 și 56).
- 52 Curtea a precizat că, în acest scop, trebuie luate în considerare mai ales durata, regularitatea, condițiile și motivele șederii pe teritoriul unui stat membru și ale mutării familiei în acest stat, cetățenia copilului, locul și condițiile de școlarizare, cunoștințele lingvistice, precum și raporturile de familie și sociale ale copilului în statul respectiv (Hotărârea A, EU:C:2009:225, punctele 39 și 44, precum și Hotărârea Mercredi, EU:C:2010:829, punctele 48, 49 și 56). Curtea a considerat de asemenea că intenția părinților sau a unuia dintre aceștia de a se stabili împreună cu copilul în alt stat membru, exprimată prin anumite măsuri tangibile, cum ar fi achiziționarea sau închirierea unei locuințe în acest stat membru, poate constitui un indiciu al transferului reședinței obișnuite a copilului (a se vedea Hotărârea A, EU:C:2009:225, punctele 40 și 44, precum și Hotărârea Mercredi, EU:C:2010:829, punctul 50).
- 53 În plus, la punctele 51-56 din Hotărârea Mercredi (EU:C:2010:829), Curtea a decis că durata șederii nu poate constitui decât un indiciu în cadrul evaluării ansamblului împrejurărilor de fapt specifice ale cauzei și a precizat elementele care trebuie luate în special în considerare atunci când copilul este de vârstă mică.
- 54 Noțiunea „reședință obișnuită” a copilului, care figurează la articolul 2 punctul 11 și la articolul 11 din regulament, nu poate avea un conținut diferit de cel explicat în hotărârile sus-menționate cu referire la articolele 8 și 10 din regulament. În consecință, din considerațiile expuse la punctele 46-53 din prezenta hotărâre rezultă că revine instanței din statul membru în care copilul a fost deplasat, sesizată cu o cerere de înapoiere pe baza Convenției de la Haga din 1980 și a articolului 11 din regulament, sarcina de a verifica dacă copilul avea reședința obișnuită în statul membru de origine imediat înainte de pretinsa deplasare sau reținere ilicită, ținând cont de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice ale cauzei, urmând criteriile de apreciere oferite în aceste hotărâri.
- 55 Atunci când se examinează printre altele motivele șederii copilului în statul membru în care a fost deplasat și intenția părintelui care l-a adus acolo, trebuie să se țină seama, în împrejurări precum cele ale cauzei principale, de faptul că hotărârea judecătorească de autorizare a deplasării putea fi executată cu titlu provizoriu și era atacată cu apel. Astfel, aceste elemente nu militează în favoarea constatării unui transfer al reședinței obișnuite a copilului, din moment ce hotărârea menționată avea un caracter provizoriu, iar părintele respectiv nu putea fi sigur, la momentul deplasării, că șederea în acest stat membru nu era temporară.
- 56 Având în vedere necesitatea de a asigura protecția interesului superior al copilului, aceste elemente trebuie puse în balanță, în cadrul evaluării ansamblului împrejurărilor specifice ale cauzei, cu alte elemente de fapt care pot demonstra o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial

după deplasarea sa, precum cele menționate la punctul 52 din prezenta hotărâre, și în special cu timpul scurs între această deplasare și hotărârea judecătorească de anulare a hotărârii în primă instanță și de stabilire a reședinței copilului la domiciliul părintelui din statul membru de origine. În schimb, timpul scurs de la această hotărâre nu poate fi în niciun caz luat în considerare.

- 57 Având în vedere ansamblul acestor considerații, trebuie să se răspundă la prima și la a treia întrebare că articolul 2 punctul 11 și articolul 11 din regulament trebuie interpretate în sensul că, în situația în care deplasarea copilului a avut loc în conformitate cu o hotărâre judecătorească executorie provizoriu care a fost ulterior infirmată printr-o hotărâre judecătorească prin care s-a stabilit reședința copilului la domiciliul părintelui care locuiește în statul membru de origine, instanța din statul membru în care a fost deplasat copilul, sesizată cu o cerere de înapoiere a copilului, trebuie să verifice, procedând la o evaluare a ansamblului împrejurărilor specifice ale cauzei, dacă copilul avea încă reședința obișnuită în statul membru de origine imediat înainte de pretinsa reținere ilicită. În cadrul acestei evaluări, trebuie să se țină seama de faptul că hotărârea judecătorească de autorizare a deplasării putea fi executată cu titlu provizoriu și era atacată cu apel.

Cu privire la a doua întrebare

- 58 În ceea ce privește faptul că guvernul francez și Comisia apreciază că admisibilitatea celei de a doua întrebări este îndoielnică în măsura în care aceasta privește interpretarea Convenției de la Haga din 1980, trebuie observat că, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 54-57 din luarea de poziție, întrucât regulamentul reia în unele dintre dispozițiile sale termenii convenției respective sau se referă la aceasta, interpretarea solicitată este necesară pentru o aplicare uniformă a regulamentului și a convenției menționate în cadrul Uniunii și nu pare lipsită de relevanță pentru soluționarea litigiului principal (a se vedea în acest sens Hotărârea McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punctele 32-37).
- 59 Cu titlu introductiv, cu privire la fond, trebuie arătat, în primul rând, că guvernul francez a indicat, în ședință, că în dreptul francez o instanță nu poate fi titular al încredințării.
- 60 În al doilea rând, în măsura în care instanța de trimitere pare a lega problema competenței instanțelor franceze de a se pronunța cu privire la încredințarea copilului de cea a caracterului ilicit al reținerii, trebuie observat că, astfel cum s-a arătat la punctul 38 din prezenta hotărâre, cour d'appel de Bordeaux era competentă în temeiul articolului 8 din regulament atunci când a stabilit, prin hotărârea din 5 martie 2013, reședința copilului la domiciliul tatălui. Aceasta nu prejudică însă caracterul ilicit, în sensul regulamentului, al reținerii copilului, întrucât un astfel de caracter nu decurge din competența, în sine, a instanțelor din statul membru de origine, ci, astfel cum s-a constatat la punctul 47 din prezenta hotărâre, dintr-o încălcare adusă încredințării atribuite în temeiul dreptului statului membru de origine.
- 61 În al treilea rând, trebuie subliniat că articolul 2 punctul 11 din regulament nu include în definiția noțiunii „deplasarea sau reținerea ilicită” încălcarea unui drept de vizită sau de găzduire.
- 62 În aceste condiții, este necesar să se considere că, prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă regulamentul trebuie interpretat în sensul că, în situația în care deplasarea copilului a avut loc în conformitate cu o hotărâre judecătorească executorie provizoriu care a fost ulterior infirmată printr-o hotărâre judecătorească prin care s-a stabilit reședința copilului la domiciliul părintelui care locuiește în statul membru de origine, neînapoierea copilului în acest stat membru după cea de a doua hotărâre este ilicită, astfel că își găsește aplicarea articolul 11 din regulament.
- 63 În această privință, este suficient să se constate că neînapoierea copilului în statul membru de origine după o hotărâre judecătorească a acestui stat membru de stabilire a reședinței sale la domiciliul părintelui care locuiește în statul membru respectiv constituie o încălcare adusă încredințării, în sensul

regulamentului, încredințarea cuprinzând, potrivit articolului 2 punctul 9 din regulament, dreptul de a decide asupra locului de reședință al copilului. În consecință, reținerea copilului cu încălcarea unei astfel de hotărâri este ilicită în sensul regulamentului. Articolul 11 din regulament își găsește, așadar, aplicarea atunci când, imediat înainte de această reținere, copilul avea reședința obișnuită în statul membru de origine.

- 64 Dacă se consideră că nu este îndeplinită această condiție de reședință, hotărârea de respingere a cererii de înapoiere întemeiate pe articolul 11 din regulament, întrucât nu afectează fondul încredințării asupra căruia s-a pronunțat deja instanța din statul membru de origine, este luată fără a aduce atingere aplicării normelor privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate într-un stat membru stabilite în capitolul III din regulament.
- 65 Astfel, în cauza principală, neînapoierea copilului în Franța constituie o încălcare adusă încredințării, în sensul regulamentului, dobândite prin hotărârea din 5 martie 2013 a cour d'appel de Bordeaux. Aceasta are drept consecință faptul că reținerea respectivă este ilicită, în sensul regulamentului, și că articolul 11 din acesta poate fi aplicat în scopul admiterii cererii de înapoiere dacă se consideră de către instanța irlandeză competentă că, imediat anterior hotărârii menționate, copilul avea reședința obișnuită în Franța. Dacă această instanță apreciază că, dimpotrivă, copilul avea la momentul respectiv reședința obișnuită în Irlanda, decizia sa de respingere a cererii de înapoiere va fi luată fără a aduce atingere aplicării normelor capitolului III din regulament în vederea obținerii executării hotărârii menționate.
- 66 În această din urmă ipoteză, trebuie amintit că, potrivit considerentului (21) al regulamentului, acesta are ca temei concepția potrivit căreia recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate într-un stat membru trebuie să se bazeze pe principiul încrederii reciproce, iar motivele de refuz al recunoașterii trebuie reduse la minimum necesar (Hotărârea Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, punctul 50).
- 67 Împrejurarea că reședința obișnuită a copilului poate să se fi schimbat după hotărârea în primă instanță, în cursul procedurii apelului, și că această schimbare este constatată, eventual, de instanța sesizată cu o cerere de înapoiere pe baza Convenției de la Haga din 1980 și a articolului 11 din regulament nu poate constitui un element de care să se poată prevala părintele care reține copilul cu încălcarea încredințării pentru a prelungi situația de fapt creată prin comportamentul său ilicit și pentru a se opune executării hotărârii judecătorești pronunțate în statul membru de origine cu privire la exercitarea răspunderii părintești, care este executorie în acel stat și care a fost notificată sau comunicată. Astfel, a considera că constatarea schimbării reședinței obișnuite a copilului efectuată de instanța sesizată cu o astfel de cerere permite prelungirea acestei situații de fapt și împiedicarea executării unei asemenea hotărâri judecătorești ar constitui o eludare a mecanismului stabilit prin secțiunea 2 din capitolul III din regulament și ar goli de sens mecanismul respectiv.
- 68 De asemenea, într-o situație precum cea din cauza principală, introducerea unei căi de atac împotriva unei astfel de hotărâri pronunțate de statul membru de origine cu privire la exercitarea răspunderii părintești nu poate avea consecințe asupra executării acestei hotărâri.
- 69 Ca urmare a tot ceea ce precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că regulamentul trebuie interpretat în sensul că, în situația în care deplasarea copilului a avut loc în conformitate cu o hotărâre judecătorească executorie provizoriu care a fost ulterior infirmată printr-o hotărâre judecătorească prin care s-a stabilit reședința copilului la domiciliul părintelui care locuiește în statul membru de origine, neînapoierea copilului în acest stat membru după cea de a doua hotărâre este ilicită, iar articolul 11 din regulament își găsește aplicarea dacă se consideră că, imediat înainte de această reținere, copilul avea încă reședința obișnuită în statul membru de origine. Dacă se consideră că, dimpotrivă, copilul nu mai avea la acest moment reședința obișnuită în statul membru de origine, hotărârea de respingere a cererii de înapoiere întemeiate pe dispoziția menționată este luată fără a aduce atingere aplicării normelor privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate într-un stat membru stabilite în capitolul III din regulament.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 70 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) **Articolul 2 punctul 11 și articolul 11 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 trebuie interpretate în sensul că, în situația în care deplasarea copilului a avut loc în conformitate cu o hotărâre judecătorească executorie provizoriu care a fost ulterior infirmată printr-o hotărâre judecătorească prin care s-a stabilit reședința copilului la domiciliul părintelui care locuiește în statul membru de origine, instanța din statul membru în care a fost deplasat copilul, sesizată cu o cerere de înapoiere a copilului, trebuie să verifice, procedând la o evaluare a ansamblului împrejurărilor specifice ale cauzei, dacă copilul avea încă reședința obișnuită în statul membru de origine imediat înainte de pretinsa reținere ilicită. În cadrul acestei evaluări, trebuie să se țină seama de faptul că hotărârea judecătorească de autorizare a deplasării putea fi executată cu titlu provizoriu și era atacată cu apel.**
- 2) **Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că, în situația în care deplasarea copilului a avut loc în conformitate cu o hotărâre judecătorească executorie provizoriu care a fost ulterior infirmată printr-o hotărâre judecătorească prin care s-a stabilit reședința copilului la domiciliul părintelui care locuiește în statul membru de origine, neînapoierea copilului în acest stat membru după cea de a doua hotărâre este ilicită, iar articolul 11 din regulament își găsește aplicarea dacă se consideră că, imediat înainte de această reținere, copilul avea încă reședința obișnuită în statul membru de origine. Dacă se consideră că, dimpotrivă, copilul nu mai avea la acest moment reședința obișnuită în statul membru de origine, hotărârea de respingere a cererii de înapoiere întemeiate pe dispoziția menționată este luată fără a aduce atingere aplicării normelor privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate într-un stat membru stabilite în capitolul III din același regulament.**

Semnături